Gemeente Enschede

Voorstel Gemeenteraad F

Onderwerp	Visie op bodem en ondergrond		
Portefeuillehouder	Jurgen van Houdt agendaletter (F))		
Organisatieonderdeel	Cluster Strategie & Beleid Fysiek	Aangeboden aan Raad	18 mei 2021
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	2100042508

Wij stellen u voor te besluiten om:

1. De Visie op bodem en ondergrond vast te stellen;
2. Op basis van de visie een werkprogramma bodem en ondergrond op te stellen en dit aan uw raad voor te leggen inbegrepen de financiële consequenties.

Inleiding
De gemeente Enschede heeft al vele jaren een programma bodem en ondergrond. Het belangrijkste deel van het programma was gericht op het saneren en beheren van locaties waar de bodem verontreinigd is. Dit hing samen met de positie van de gemeente als bevoegd gezag vanuit de Wet bodembescherming. De gestelde doelen in het programma zijn grotendeels gerealiseerd.

Maar bodem en ondergrond zijn meer dan verontreinigingen en problemen. We hebben in de afgelopen jaren toenemende aandacht gegeven aan bredere onderwerpen die spelen in bodem en ondergrond. Denk daarbij aan mijnbouw/zoutwinning, de relatie met klimaatadaptatie en de energietransitie, Deze visie borduurt daarop voort en geeft ook mede invulling aan de adviezen van de Raadscommissie ondergrond van de toekomst, uit begin 2018. Kernpunt in dat advies was een proactieve invulling als gemeente op het gebied van bodem en ondergrond. Belangrijke elementen daarbij zijn, naast informatievoorziening en inhoudelijke kennis, vooral het vergroten van de regionale en gemeentelijke invloed en zichtbaarheid, samenwerking met andere gemeenten, waar nodig gericht op het verkrijgen van middelen, aanpassing van regelgeving of wegnemen van andere belemmeringen.

Het wordt steeds duidelijker dat bodem en ondergrond onmisbaar zijn om een aantal van onze maatschappelijke opgaven te realiseren. Denk aan de energietransitie, klimaatadaptatie en verbeteren van biodiversiteit, maar onverminderd ook aan een meer klassiek thema als een gezonde en veilige leefomgeving onder onze voeten. Ook voor woningbouw en onder- en bovengrondse infrastructuur is verstandig en duurzaam gebruik van bodem en ondergrond onmisbaar.

De visie op bodem en ondergrond beschrijft onze gemeentelijke uitgangspunten, waar kansen en knelpunten liggen en op hoofdlijn welke acties daaruit voort kunnen vloeien. De visie geeft niet zozeer harde kaders aan. Een procesbeschrijving maakt inzichtelijk op welke manier bodem en ondergrond op een duurzame manier ingezet kunnen worden. De crux zit in het vinden van de balans tussen beschermen en benutten.

De Commissie ondergrond van de toekomst riep indertijd op andere gemeenten bij de opstelling van de visie te betrekken. Dat heeft tot een samenwerking tussen Enschede, Hengelo en Almelo geleid. Zo ontstonden drie afzonderlijke visies. Identiek waar mogelijk en met maatwerk waar nodig. Hengelo en Almelo doorlopen uiteraard hun eigen bestuurlijk proces. Deze samenwerking tussen drie gemeenten is een vrij unieke situatie in Nederland.

Tenslotte, als vervolg op deze visie komt er dit najaar, ook deels in samenwerking met de andere gemeenten, een werkprogramma, waarin concrete acties beschreven worden. Dit werkprogramma is voor een deel afhankelijk van de beschikbaarheid van Rijksgelden, waarover pas in het najaar van 2021 duidelijkheid ontstaat. Dit werkprogramma, inclusief financiële onderbouwing, wordt aan uw raad voorgelegd.

Publieksvriendelijke samenvatting

De gemeenteraad heeft de Visie op bodem en ondergrond vastgesteld. Het wordt steeds duidelijker dat bodem en ondergrond onmisbaar zijn om een aantal grote maatschappelijke opgaven te realiseren. Denk aan de energietransitie, klimaatadaptatie en verbeteren van biodiversiteit. De visie geeft niet zozeer harde kaders aan, maar beschrijft onze gemeentelijke uitgangspunten, waar kansen en knelpunten liggen en op hoofdlijn welke acties daaruit voort kunnen vloeien. Door bodem en ondergrond vanaf het begin bij allerlei stedelijke ontwikkelingsprocessen te betrekken kunnen hun kwaliteiten beter worden ingezet. Alles met als doel om bodem en ondergrond te beschermen en tegelijkertijd op een duurzame manier in te zetten voor de realisatie van maatschappelijke opgaven.

Op advies van de toenmalige Raadsadviescommissie ondergrond van de toekomst heeft het college de visie opgesteld in samenwerking met de gemeenten Almelo en Hengelo. Processen in bodem en ondergrond houden zich immers niet aan gemeentegrenzen. Dit betekent niet dat er één visie voor alle drie gemeenten is. Een deel is vrijwel identiek en waar nodig is er maatwerk per gemeente. Deze samenwerking tussen drie gemeenten is een redelijk unieke situatie.

Als vervolg komt er, ook deels in samenwerking met de andere gemeenten, een werkprogramma, waar concrete acties in beschreven worden.

Beoogd effect
Meer regie over het gebruik van bodem en ondergrond.
Bodem en ondergrond een structurele plek in het omgevingsbeleid geven
Een werkwijze om bodem en ondergrond op duurzame wijze in te kunnen zetten voor het realiseren van maatschappelijke opgaven.

Argumenten
1.1 Met de visie op bodem en ondergrond ontstaat er een afwegingskader voor duurzame inzet van bodem en ondergrond
In een dicht bevolkt land als Nederland staan bodem en ondergrond onder druk als gevolg van intensief gebruik, verontreinigingen en overige aantastingen. Drukte bovengronds én ondergronds, grondwaterproblematiek (te nat of te droog), uitputting, afnemende biodiversiteit, leiden uiteindelijk tot problemen. Dat geldt voor Enschede niet anders. Deze visie geeft een werkwijze waarmee bodem en ondergrond op een duurzame wijze kunnen worden ingezet en we toekomstige problemen kunnen voorkomen.

1.2 Bodem en ondergrond kunnen bijdragen aan de realisatie van maatschappelijke opgaven.
We staan voor grote maatschappelijke opgaven. Denk aan klimaatadaptatie, de energietransitie, verbetering van biodiversiteit, circulaire economie, gezonde leefomgeving. Deels grijpen die op elkaar in. De bodem en ondergrond bieden kansen om te helpen deze maatschappelijke opgaven te realiseren door hun kwaliteiten optimaal in te zetten. Voorwaarde is dat zij een duidelijke positie in de integrale afwegingen rondom deze maatschappelijke opgaven krijgen.

2.1 Op dit moment is nog onvoldoende duidelijkheid over de beschikbare Rijksmiddelen
In het nog op te stellen werkprogramma worden concrete acties beschreven die op basis van de visie uitgevoerd gaan worden en die daarmee direct of indirect bijdragen aan de realisatie van maatschappelijke opgaven. De inhoud van dit programma is mede afhankelijk van de omvang en wijze van toekenning van de door het Rijk beschikbaar te stellen financiële middelen, aanvullend op de allocatie van de reserve van bodemgelden. Dit werkprogramma zal, nadat duidelijk is geworden hoeveel geld vanuit het Rijk beschikbaar wordt gesteld, inclusief financiële onderbouwing aan uw raad worden voorgelegd.

Risico's
1.1 Toepassen van de procesbeschrijving in de visie kan ertoe leiden dat een ontwikkeling niet op de beoogde manier door kan gaan
Het is denkbaar dat ruimtelijke ontwikkelingen aangepast moeten worden vanwege ongeschiktheid van bodem en ondergrond voor die ontwikkelingen. Dit kan op korte termijn leiden tot kostenstijging in de uitvoering. Daar staat tegenover dat vroegtijdig meewegen van bodem en ondergrond in een integrale afweging en treffen van de benodigde maatregelen, op langere termijn juist problemen en extra kosten voor herstel kan voorkomen.

1.2 Over de financiële consequenties m.b.t. de uitvoering bestaat nog onzekerheid
Aansluitend op deze visie wordt een werkprogramma opgesteld met acties die de komende jaren uitgevoerd gaan worden. De realisatie daarvan is deels afhankelijk van de beschikbaarheid van Rijksgelden. Daarover

ontstaat in het najaar meer duidelijkheid. Overigens is de verwachting dat dit geen knelpunten zal opleveren. Uitvoering van het programma is afhankelijk van de financiële polsstok.

2.1 Een lage Rijksbijdrage leidt tot een beperkter werkprogramma
De inhoud van het werkprogramma is deels afhankelijk van beschikbaarheid van Rijksgelden en de daaraan gekoppelde Rijksdoelstellingen. Beperking daarvan maakt het noodzakelijk scherpe keuzes te maken. Dit kan ertoe leiden dat niet alle acties daadwerkelijk uitgevoerd kunnen worden of dat hiervoor algemene middelen moeten worden vrijgemaakt.

Financiële dekking van het voorstel
Financiële consequenties gaan ontstaan zodra het bij deze visie behorende werkprogramma is opgesteld. De realisatie van de daarin voorgestelde acties is deels afhankelijk van de beschikbaarheid van Rijksgelden. Dit werkprogramma zal inclusief financiële onderbouwing aan uw raad worden voorgelegd.

Alternatieven
N.v.t.

Participatie
Interviews met partijen die actief zijn op gebied van mijnbouw, waterwinning, netwerkbeheer,
Digitale informatiebijeenkomst voor raadsleden uit Enschede, Hengelo en Almelo.
In de fase van opstellen van het werkprogramma gaan meer praktische activiteiten ontstaan, waarvan een aantal mogelijkerwijs ook invloed heeft op inwoners. Zij zullen in deze fase in de gelegenheid gesteld worden daarover mee te denken, omdat juist dan het concrete effect op de leefomgeving duidelijk gemaakt kan worden.

Communicatie

Communicatie met direct betrokkenen
Gedurende proces afstemming met collega's in het ruimtelijk domein: o.a. energie, water, landelijk gebied

PR over het besluit
In overleg met communicatieadviseur wethouder en in afstemming met wethouders van Hengelo en Almelo vorm te geven.

Rechtsgeldige bekendmaking van gemeentelijke regelgeving

Vervolg
Als vervolg komt er een werkprogramma, waar concrete acties in beschreven worden.

Bijlagen
Visie op bodem en ondergrond

Burgemeester en Wethouders van Enschede, _____

de loco-Secretaris, **de Burgemeester,**

E.A. Smit dr. G.O. van Veldhuizen